

1. Omaishoidon tuki

1.1 Omaishoidon tuen termit

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoitajalla tarkoitetaan hoidettavan omaista tai läheistä, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen.

Omaishoitosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja Siilinjärven kunnan välistä toimeksiantosopimusta hoidon järjestämisestä.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan omaishoitolain 2§ mukaan kokonaisuutta, joka muodostuu omaishoitajan antamasta hoidosta ja huolenpidosta, hoidettavalle annettavista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuki on aina rahallinen palkkio, johon voi lisäksi sisältyä sovittu määrä palveluja. Hoitopalkkio määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella.

1.2 Omaishoidon tuen myöntämisen lähtökohdat

Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu, jonka myöntäminen perustuu kunnan harkintaan. Omaishoitajille maksettavien hoitopalkkioiden suuruudesta ja alimmasta hoitopalkkiosta säädetään omaishoidon tuesta annetussa laissa, myöhemmin omaishoitolaki (937/2005).

Omaishoidon tuesta annetun lain 3 §:n mukaan yleiset myöntämisperusteet ovat:

- henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista

Siilinjärven kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden hoiva- ja vanhuspalveluilla on omaishoidon tuen järjestämisvastuu. Omaishoidon tuki maksetaan talousarvioon varatun määrärahan puitteissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville. Sopimukset omaishoidon tuesta tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevaksi. Erityisistä syistä sopimus voidaan tehdä myös määräaikaisena.

Omaishoidon tukea myönnetään vain niille omaishoidettaville, joiden hoito on ympärivuorokautista tai päivittäin jatkuvaa. Omaishoidon tuki maksetaan hakemuskuukautta seuraavan kuukauden alusta. Omaishoidon tukea ei myönnetä takautuvasti.

1.3 Omaishoidon tukeen oikeutetut

Omaishoito on aina henkilökohtaiseen hoitoon annettavaa apua ja valvontaa. Omaishoidon tukea kohdennetaan asiakkaille, joiden toimintakyky on sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi oleellisesti alentunut ja joiden kotona selviytyminen edellyttää omaishoitajalta ympärivuorokautista hoitotyötä, hoivaa ja huolenpitoa. Keskeisimpänä myöntämisperusteena on hoidon sitovuus ja avuntarve. Tukea myönnetään, kun kotona tapahtuva hoito korvaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön hoivan ja hoidon tai huomattavan kotihoidon palvelujen määrän.

Omaishoidon tuen maksamiseen ei riitä tarve kodin ulkopuoliseen asiointiin tai taloustöihin. Tukea ei myöskään myönnetä yksityiselle palveluntuottajalle tai jos hakija asuu sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä saaden siellä ympärivuorokautista tai osapäiväistä hoitoa.

Pääsääntöisesti erityisryhmien tarpeet tyydytetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain sääntelemillä yleisillä sosiaalipalveluilla ja vasta näiden palveluiden osoittautuessa riittämättömiksi, mahdottomiksi tai epätarkoituksenmukaisiksi, turvaudutaan erityislakien, kuten vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin. Omaishoidon tukea arvioitaessa huomioidaan se, mikä osa hoidosta katetaan omaishoitajan antaman hoitona ja mihin tarvitaan muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Päätöksen teossa käytetään yksilöllistä harkintaa ottaen huomioon asiakkaan hoidolliset ja huollolliset tarpeet.

1.4 Omaishoitajaksi soveltuva

Omaishoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt samassa taloudessa asuva hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö, jonka terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Omaishoitajaksi soveltuu henkilö, jonka hoidettava on hoitajakseen hyväksynyt ja joka oman ikänsä, kuntonsa ja elämäntilanteensa puolesta soveltuu tähän tehtävään.

Omaishoitajalta edellytetään terveystensä, hoitotaitojensa, soveltuvuutensa, voimavarojensa ja elämäntilanteensa puolesta sopivuutta tehtävään. Omaishoitajalla tulee olla riittävät henkiset ja fyysiset voimavarat kyetäkseen kantamaan kokonaisvastuun hoidettavastaan sekä takaamaan hänelle asianmukaisen ja turvallisen hoidon. Omaishoitajan on selviydyttävä hoitoon liittyvistä tehtävistä sekä terveydellisesti että toimintakyvyn osalta. Omaishoitajan terveystiedot tarkastetaan potilastietojärjestelmästä, johon omaishoitaja antaa suostumuksensa allekirjoittaessaan omaishoidon tuen hakemuslomakkeen. Omaishoitajan soveltuvuudesta hoitotyöhön voidaan edellyttää tarvittaessa lääkärin ja/tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijan lausuntoa. Viime kädessä hoiva- ja vanhustalouden palveluohjaaja päättää yhteistyössä moniammatillisen työryhmän kanssa hoitajan soveltuvuudesta tehtävään.

Jos omaishoitaja oman terveystensä vuoksi ei selviydy omaishoidosta eikä hoitajalle kuuluvista velvoitteista, voidaan omaishoidon tuki olla myöntämättä tai lakkauttaa. Sopivuuteen voivat vaikuttaa sosiaaliset ja terveydelliset syyt, kuten hoitajan muistisairaus, mielenterveydenongelmat, päihteiden väärinkäyttö tai hoitajan ikä ja toimintakyky rajoittavat hänen toimimistaan omaishoitajana. Tällöin kotona asumista tuetaan muilla kunnallisilla palveluilla. Hoitajan soveltuvuutta arvioidaan säännöllisesti omaishoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelman päivittämisen yhteydessä.

Omaishoitaja ei ole työsuhteessa kuntaan eikä hoidettavaan. Hoitajan eläketurva määräytyy kunnallisen eläkelain (549/2003) mukaisesti. Kunta on järjestänyt omaishoitajille tapaturmavakuutuslain (608/1948 57 § 1 mom.) mukaisen vakuutuksen omaishoitotyössä sattuvan tapaturman varalta. Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa hoitajan saamiin etuuksiin, kuten kansaneläkelaitoksen ja työvoimatoimiston etuuksiin. Omaishoitajan tulee itse tarkistaa etuuden maksajalta ennen sopimuksen tekoa omaishoidon tuen vaikutukset saamiinsa muihin etuuksiin.

2. Omaishoidon tuen hakeminen, käsittely ja päätöksenteko

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisella hakemuksella, jonka saa hoiva- ja vanhuspalveluiden palveluohjaajilta tai Siilinjärven kunnan internetsivuilta. Hakemus toimitetaan hoiva- ja vanhuspalveluiden palveluohjaajille.

Omaishoidon tuen hakeminen käynnistää maksuttoman palveluohjausprosessin, johon jokaisella omaishoidon tuen hakijalla on oikeus. Hoidon tarvetta ja hoidon sitovuutta arvioidaan kotikäynnillä tehtävästä havainnoinnista, omaishoidettavan ja omaishoitajan haastatteluista sekä toimintakyvyn arvioinnista. Kotikäynnillä arvioidaan fyysiset, kognitiiviset, sosiaaliset ja vuorovaikutukselliset tekijät sekä psyykkiset ja emotionaaliset tekijät. Toimintakyvyn arvioinnissa käytetään yli 65-vuotiaiden kohdalla RaVa-toimintakykymittaria ja MMSE-luokitusta (Mini – Mental State Examination, toimintakyvyn arviointiin tarkoitettu muistitesti) sekä tarvittaessa alkoholin käytön arvioinnin mittaria, GDS-mittaria ja CERAD –testiä sekä muita toimintakykyä mittaavia testejä. Hoidon ja huolenpidon määrän lisäksi arvioidaan hoidon ja huolenpidon sitovuus, jotka täydentävät toisiaan. Tässä arvioinnissa huomioidaan omaishoitajan tekemien toimintojen ja läsnäolon sekä valvonnan intensiteetti vuorokausi- ja viikkotasolla. Arvioinnissa huomioidaan myös muut käytössä olevat palvelut ja niiden määrä, kuten vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen avustaja tai kotihoidon avut.

Toimintakyvyn ja hoitoisuuden arvioinnissa ei pääsääntöisesti tarvita lääkärin tai muiden asiantuntijoiden lausuntoja. Asiantuntijalausunnat toimivat tarvittaessa hakemuksen tukena. Hoidettavan diagnoosi ei ole ratkaiseva omaishoidon tuen myöntämisessä vaan hoidettavan toimintakyky ja avuntarve.

Lasten osalta tuen tarvetta arvioitaessa yhtenä arviointikriteerinä on, että lapsella on sairaudesta tai vammasta aiheutuva erityisen hoidon tarve ikäkehitystasoon nähden.

Kotikäynnillä selvitetään myös elin- ja asuinympäristön valmiudet omaishoidon turvaamiseen sekä hoitajan soveltuvuus ja voimavarat. Kotikäynnillä arvioidaan hoitajan työolot, fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky sekä kyky luoda hoidettavalle turvallisuuden tunne.

Kotikäynnin yhteydessä tehdään alustava hoito- ja palvelusuunnitelma. Samalla sovitaan miten hoidon onnistumista seurataan sekä miten avun ja tuen riittävyttä arvioidaan.

Kotona tehdyn arviointikäynnin jälkeen hakemukset käsitellään moniammatillisessa työryhmässä, johon kuuluvat Siilinjärven kunnan sosiaali- ja terveystieteiden omaishoidosta vastaavat viranhaltijat. Työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa vastaten osaltaan päätöksenteosta kunnassa. Varsinaisen viranhaltijapäätöksen omaishoidontuesta tekee hoiva- ja vanhuspalveluiden palveluohjaaja yhteistyössä työryhmän kanssa sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan vahvistamien myöntämisperusteiden mukaisesti.

rusteiden mukaisesti. Palveluohjaaja laatii omaishoidon tukea koskevan sopimuksen ja toimii omaishoidon vastuuhenkilönä ottaen vastuuta hoidettavan ja hoitajan tukemisesta, palvelujen järjestämisestä sekä seurannasta. Palveluohjaaja luo ja ylläpitää yhteistyöverkostoja.

2.1 Päätös omaishoidon tuesta

Päätös omaishoidontuesta tehdään hoidettavalle. Omaishoidontukea maksetaan hoitajalle aikaisintaan hakukuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta tai kun määrärahaa on vapautunut.

Päätökset hoitopalkkiosta tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi. Tuen suuruutta voidaan arvioida uudelleen päätöksen ollessa voimassa, mikäli omaishoidontuella hoidettavan terveydentilassa tai muissa olosuhteissa tapahtuu oleellinen muutos. Tällöin on otettava yhteys palveluohjaajaan, jotta voidaan sopia uudesta kotikäynnistä ja arvioida omaishoidontuen tarve uudelleen.

Asianosasilla on oikeus tehdä viranhaltijan päätöksestä oikaisuvaatimus, joka osoitetaan sosiaali- ja terveyslautakunnan jaostolle, valitusaika on 14vrk tiedon saannista.

2.2 Omaishoidon tukea koskeva sopimus

Omaishoitotosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä (Omaishoitolaki 2 §). Omaishoitotosopimusta ei tehdä, jos sopimuksen tekeminen on vastoin hoidettavan tahtoa.

Omaishoitajan ja Siilinjärven kunnan kesken laaditaan kirjallinen toimeksiantosopimus (Omaishoitolaki 8 §). Toimeksiantosopimuksella omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan (10 §). Omaishoitajalla ei ole myöskään työsopimuksen mukaisia loma-, päiväraha-, työaika tai muita etuuksia.

Toimeksiantosopimuksesta ilmenee (Omaishoitolaki 7 §):

- hoitopalkkion määrä ja maksutapa, kuukauden 15.pv, hakukuukautta seuraavan kuukauden alusta
- arvio hoidon kestosta
- tarvittavat hoitoa tukevat palvelut
- maksu hoidon keskeytymistilanteessa
- hoitajan oikeus lakisääteisiin vapaapäiviin sekä järjestääkö kunta alle vuorokauden mittaisia virkistysvapaita tai lisää vapaata lakisääteisten vapaiden lisäksi
- määräämisen sopimuksen kestosta
- sopimuksen irtisanominen

2.3 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuki perustuu hoito- ja palvelusuunnitelmaan, joka on omaishoitoa koskevan sopimuksen liitteenä. Hoito- ja palvelusuunnitelma korostaa omaishoidon tuen hoidollista merkitystä ja kytkee sen osaksi asiakkaan tarvitsemaa palvelukokonaisuutta.

Hoito- ja palvelusuunnitelmasta ilmenee:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalipalveluiden määrä ja sisältö
- suunnitelma hoidettavan hoidon järjestämiseksi hoitajan vapaan, sairauden, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muiden poissaolojen aikana, jolloin omaishoitajana toimiminen ei ole mahdollista

Suunnitelmaan liitetään tiedot omaishoidon tukea koskevan lain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksia koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Hoito- ja palvelusuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa, tarvittaessa useammin

3. Omaishoidon hoitopalkkioiden porrastus

Omaishoidontuen lain 3§ määrittelee yleiset tuen myöntämisedellytykset. Maksuluokkien palkkioiden euromäärä on kunnan itsensä määrättävissä. Siilinjärven kunnan sosiaali- ja terveyslautakunta päättää omaishoidon hoitopalkkion luokkien suuruudesta ja tarkemmista myöntämisperusteista. Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa, josta kunta on velvollinen suorittamaan ennakonpidätyksen, sosiaaliturvamaksut ja eläkevakuutusmaksut.

Siilinjärven kunnassa omaishoidon hoitopalkkio on porrastettu neljään luokkaan hoidon ja huolenpidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Hoidettavan hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilökohtaisesti käyttämällä apuna hoidettavan toimintakykyä ja muistia arvioivia mittareita. Näiden mittareiden avulla pyritään selvittämään niitä osa-alueita, jotka vaikuttavat kotona selviytymiseen. Lasten ja nuorten arvioinnissa huomioidaan ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Heillä arvioidaan liikuntakykyä, kommunikointitaitoja ja hoitotoimenpiteiden tarvetta sekä hoitoisuutta.

Omaishoidon tuen myöntämiseen vaikuttaa kaikissa luokissa se, kuka on päävastuussa hoidosta. Jos hoidon sitovuus ja vaativuus täyttää omaishoidolle asetetut kriteerit, mutta hoitovastuu pääsääntöisesti on jollain muulla kuin omaishoitajalla, voidaan omaishoidon tuen luokkaa laskea tai omaishoidon tuki olla kokonaan myöntämättä.

Hoidettavalle maksettavat Kelan etuudet, kuten eläkettä saavan hoitotuki, vammaistuki, lapsen hoitotuki tai kotihoidontuki, eivät vaikuta omaishoidon tuen hoitopalkkioon.

Tukiluokka 1 Perustukea ja –palvelua saavat

Tähän tukiluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat päivittäin hoitoa ja huolenpitoa. Omaishoitona toteutettava hoitotyö on sitovaa. Hoidettavan RaVa-indeksi on 2,30–2,99 ja/tai MMSE 17–21.

Hoidettava tarvitsee eri vuorokauden aikana useita kertoja, jatkuvasti ja toistuvasti päivittäisistä toimista selviytymiseen hoivaa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta henkilökohtaisissa toiminnoissa:

- aamu- ja iltatoimissa
- ruokailun järjestämisessä
- wc-toiminnoissa ja hygienianhoidossa
- lääkehoidon toteutuksessa
- liikkumisessa/siirtymisissä

Hoidettavalla on paljon ja toistuvasti avun ja ohjauksen tarvetta eikä häntä voi jättää yksin yöksi.

Hoidettava voi selviytyä osasta toimistaan tuettuna.

Omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti (vähäinen keskeytys on noin 4 tuntia)

Hoidettavalle on yleensä myönnetty Kelan korotettu hoitotuki (viitteellinen suositus)

Tukiluokka 1 on vaihtoehto päivittäisille kotihoidon palveluille tai palveluasumiselle

Tukiluokka 2 Jatkuvaa tukea ja palvelua saavat

Tähän tukiluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat runsaasti hoitoa ja huolenpitoa. Omaishoitona toteutettava hoitotyö on sitovaa ja vaativaa. Hoidettavan RaVa-indeksi on 3,00–3,49 ja/tai MMSE 12–16.

Hoidettava tarvitsee lähes jatkuvasti runsaasti hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa kaikissa päivittäisissä toimissa

- wc-toiminnoissa ja hygienianhoidossa
- peseytymisessä
- pukeutumisessa
- ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä
- lääkehoidon toteutuksessa
- liikkumisessa/siirtymisissä

Hoidettavalla on toistuvaa, jatkuvaa avuntarvetta myös yöllä. Omaishoidettava voi olla yksin pieniä hetkiä (noin 1-2 tuntia)

Hoidettavalle on yleensä myönnetty Kelan korotettu hoitotuki (viitteellinen suositus)

Tukiluokka 2 on vaihtoehto ympärivuorokautiselle hoidolle tehostetussa palveluasumisessa tai laitoksessa.

Tukiluokka 3 Runsasta tukea ja palvelua saavat

Tähän tukiluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat runsaasti henkilökohtaista hoitoa ja huolenpitoa. Omaishoitona toteutettava hoitotyö on erittäin sitovaa ja vaativaa ympärivuorokauden. Hoidettavan RaVa-indeksi on vähintään 3,50 ja/tai MMSE 11 tai alle.

Hoidettava on täysin autettava ja tarvitsee ympärivuorokautisesti runsaasti hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa:

- wc-toiminnoissa ja hygienianhoidossa (kasteleva, ei kykene huolehtimaan vaipan vaihdosta/wc-toimistaan)
- peseytymisessä
- pukeutumisessa
- ruokailun järjestämisessä ja syömisessä (syötettävä)
- lääkehoidon toteutuksessa
- liikkumisessa (ei liiku omatoimisesti)

Hoidettavalla on pitkälle edennyt muistisairaus tai on vuodepotilas tai on terminaalivaiheen hoito.

Hoidettavalla ei ole enää omaa toimintakykyä niin, että selviytyisi edes tuettuna ja autettuna osasta toiminnoistaan. Hoidettavan avuntarve on ympärivuorokautista ja runsasta myös yöllä (vaipan vaihtoja, asennon vaihtoja).

Hoidettava ei voi olla yksin ollenkaan vaan hoitajalta edellytetään hoitotoimenpiteitä kaikkina vuorokauden aikoina.

Hoidettavalle on yleensä myönnetty Kelan erityis- tai korotettu hoitotuki (viitteellinen suositus).

Tukiluokka 3 on vaihtoehto laitoshoidolle.

Tukiluokka 3 edellytyksenä on, että hoitajalla ei ole samanaikaisesti

- vähäistä suurempia työtuloja
- vuorottelukorvausta, vuorotteluvapaalaki (1305/2002) 13§
- sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa, sairausvakuutuslaki (1224/2004), 10 luku

Edellä mainittujen asioiden selvittäminen kuuluu omaishoitajaksi hakevalle itselleen.

Tukiluokka 4 Erityistukea ja –palvelua saavat

Tähän tukiluokkaan kuuluvat terminaalihoitovaiheessa olevat henkilöt, joiden hoitaja jää pois töistä kokopäiväisesti hoitamaan hoidettavaa eikä saa muuta korvausta ansiotulon menetyksestä. Hoidettavan tulee täyttää tukiluokan 3 myöntämisperusteet hoitoisuudeltaan.

3.1 Omaishoidon tuen hoitopalkkion alentaminen

Säännöllisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saaminen vaikuttaa omaishoidon tuen tukiluokkaan. Tukiluokkaa alennetaan, jos hoitajan antaman hoidon sitovuus ja jatkuvuus vuorokaudessa on vähäisempää kuin kriteereissä on edellytetty. Tällöin tukiluokkaa alennetaan vähintään yhdellä tukiluokalla. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa:

- Hoidettava on pääosan kalenterivuodesta vähintään 4 päivänä viikossa yli 4 tuntia hoitajan antaman hoidon ulkopuolella (päivähoidossa, koulussa, päivätoiminnassa)
- Hoidettavalla on kotona henkilökohtainen avustaja keskimäärin yli 4 tuntia päivässä
- Hoidettavan omaishoidon tarve on vuorokauden aikana vähäistä
- Hoidettava saa säännöllisen kotihoidon palveluja enemmän kuin kaksi kertaa vuorokaudessa (poikkeuksena saattohoito). Kotihoidon palveluiden tarve arvioidaan yhdessä kotihoidon sairaanhoitajan kanssa. Kotihoidon palvelumaksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) perusteella.
- Hoidettava on kuukausittain säännöllisesti lyhytaikaishoidossa 2 viikkoa, mikä sisältää omaishoidon tuen kolme lakisääteistä vapaapäivää. Lyhytaikaishoidon maksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) perusteella.

Mikäli hoidettava, joka täyttää omaishoidon tuen myöntämisperusteet, asuu koulunkäynnin vuoksi viikot poissa kotoa, voidaan omaishoidon tuen hoitopalkkioksi myöntää puolet (50 %) tukiluokka 1:stä. Edellytyksenä on hoitajan olevan vastuussa ympärivuorokautisesti viikonloppuisin ja arkipäiväisin tapahtuvasta hoidosta. Tähän palkkioon ei sisälly lakisääteistä vapaapäiväoikeutta.

Mikäli samassa taloudessa asuu kaksi tai useampi hoidettava, jotka täyttävät omaishoidon tuen myöntämisperusteet, maksetaan hoitajalle yksi tilanteeseen sovitettu hoitopalkkio. Tällöin hoitoluokista yhteenlaskettua hoitopalkkiota alennetaan 30 %:lla.

Mikäli hoidettava on kuukausittain säännöllisessä lyhytaikaishoidossa omaishoidon tuen lakisääteisten vapaapäivien lisäksi 4-10 päivää, alennetaan omaishoidon tuen palkkiota 25 % vuorokaudessa, koska säännöllinen lyhytaikaishoito vähentää hoidon sitovuutta ja vaativuutta. Mikäli hoidettava on kuukausittain säännöllisessä lyhytaikaishoidossa omaishoidon tuen lakisääteisten vapaapäivien lisäksi 1-3 päivää, ei tukea alenneta.

3.2 Hoitopalkkion maksaminen hoidon keskeytyksen ajalta

Hoitaja on velvollinen ilmoittamaan välittömästi, mikäli hoito äkillisesti keskeytyy, esim. hoidettava siirtyy sairaala- tai laitoshoitoon tai kuolee. Hoitajan on myös ilmoitettava jos hoito keskeytyy hoitajan äkillisesti sairastuessa tai ollessa muutoin estynyt hoitotyöhön.

Jos hoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilan muutoksesta johtuen, maksu lakkaa vuorokauden kuluttua muutoksesta. Jos hoidettava on terveydentilan muutoksesta johtuen (ennalta suunnittelemaan syy) lyhytaikaisessa laitoshoidossa, maksu keskeytyy vuorokauden kuluttua lyhytaikaishoidon alkamisesta mutta sopimus ei pääty.

Jos hoidettavan hoitoon sisältyy muualla kuin kodissa omaishoitajan antamaa hoitoa (intervallihoidoa), palkkion maksu ei tältä ajalta keskeydy, vaan se huomioidaan myönnettävän tuen kokonaismäärässä ohjeiden mukaisesti. Mikäli hoidettava on intervallijaksoilla enemmän kuin kaksi viikkoa kuukaudessa, niin hoitaja ei ole oikeutettu omaishoidon tukeen.

Mikäli hoito keskeytyy hoitajan sairastuessa, hoitopalkkion maksu keskeytetään hänelle 7 vuorokauden jälkeen. Tällöin kunta on velvollinen järjestämään hoidon omaishoidettavalle. Hoidettava maksaa hoitajan sairastumisen ajaksi järjestetystä hoidosta normaalin asiakasmaksun.

Seuranta-aika on kalenterikuukausi. Tukea ei makseta takautuvasti.

3.3 Hoitopalkkion takaisin perintä

Jos tuen myöntäminen on perustunut tahallaan annettuihin virheellisiin tietoihin tai hoitajan ilmoitusvelvollisuuden tahallisesta laiminlyönnistä, kunta voi periä tuen takaisin näiltä tietojen antajalta tai ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöneeltä siltä osin kun tuen myöntäminen on perustunut virheellisiin tietoihin. (Sosiaalihuoltolaki)

4. Omaishoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoitolain 4§:n mukaan omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoidettavan hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Ympärivuorokautinen sidonnaisuus tarkoittaa, että omaishoitajan on huolehdittava hoidettavasta kaikkina vuorokauden aikoina. Hoitaja on oikeutettu lakisääteisiin vapaapäiviin niinä kuukausina kuin on toiminut päävastuullisena hoidettavan hoidosta vähintään 15 päivää kuukaudessa. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- ja terveystalouksia tai saaden kuntoutusta ja opetusta. Siilinjärven kunnan hoiva- ja vanhustalouksien on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana.

Hoitajan vapaa pyritään järjestämään suunnitelmallisesti huomioiden erityisesti yksilölliset toivomukset kuitenkin, niin huomioidaan myös kunnan mahdollisuudet järjestää korvaava hoito tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti. Kunnalla ei ole ehdotonta velvollisuutta toteuttaa omaishoitajan vapaan aikaista hoitoa hoidettavan tai hoitajan haluamassa muodossa. Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta perittävä maksu määräytyy sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 b §:n mukaisesti.

Vapaapäiväjärjestelyt toteutetaan käyttäen Siilinjärven kunnan lyhytaikaishoitopaikkoja, yksityisten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien palveluja tai muulla hoito- ja palvelusuunnitelmaan määritetyllä tavalla. Perustellusta syystä voidaan käyttää maksusitoumusta Siilinjärven kunnan hyväksymisissä yksityisissä palveluntuottajien hoitopaikoissa. Vapaan vaihtoehtoina on myös sijaisomaishoito ja perhehoito.

Sijaisomaishoito on toimeksiantosopimussuhteista. Sijaisjärjestely edellyttää hoitajan suostumusta ja hoidettavan mielipiteen huomioimista. Sijaisjärjestelyn tulee olla hoidettavan edun mukaista.

Toimeksiantosopimus tehdään jokaista hoidettavaa kohti siltä hoitoajalta, jolloin sijaishoitaja toimii omaishoitajan sijaisena. Omaishoitaja voi esittää sijaisomaishoitajaksi hoidettavan omaista tai muuta läheistä henkilöä. Sijaisomaishoitajana toimitaan samoin edellytyksin kuin omaishoitajana. Sijaisomaishoitajan hoitopalkkion päättää vuosittain sosiaali- ja terveyslautakunta.

Pääsääntöisesti omaishoitajan lakisääteiset vapaapäivät pidetään kokonaisina vuorokausina, jolla tarkoitetaan saapumisajasta seuraavaa 24 tunnin jaksoa. Tällöin kyseessä on Siilinjärven kunnan lyhytaikaishoitopaikoilla järjestettävästä hoidosta ja huolenpidosta hoidettavalle omaishoitajan vapaapäivän ajaksi. Erityisistä perusteista johtuen hoitajan pyynnöstä vapaa voidaan järjestää osavuorokautisena hoitona, jolloin kaksi alle 12 tunnin osavuorokautista hoitopäivää korvaa yhden lakisääteisen vapaapäivän.

Hoitajan lakisääteisiä vapaapäiviä saa kerryttää enintään 3 kuukauden ajalta siten, että hoitaja pitää yhtäjaksoisesti 9 lakisääteistä vapaapäivää. Vapaapäiviä ei voi pitää enakkoon vaan hoitajalla on oikeus pitää vapaita vasta ansaittuaan oikeuden kuukauden lakisääteisiin vapaisiin. Siilinjärven kunnan hoiva- ja vanhuspalvelut suosittelevat, että hoitaja pitää lakisääteiset vapaapäivänsä säännöllisesti oman jaksamisensa tukemiseksi. Halutessaan hoitaja voi myös kieltäytyä vapaapäivistä.

4.1 Muut hoitajan vapaat

Hoitajan lakisääteisen vapaan lisäksi omaishoidontuen lain 4§ toisen momentin mukaan hoitajalle, jonka vastuulla on runsaasti hoitoa ja huolenpitoa tarvitseva henkilö, kunta voi mahdollisuuksien mukaan järjestää lisää vapaapäiviä ja lyhytaikaisia virkistysvapaita. Siilinjärven kunta järjestää vapaan aikaisen hoidon Siilinjärven kunnan yksiköissä. Hoidettava maksaa kunnallisesta hoidostaan kulloinkin voimassa olevan asiakasmaksun.

Myös vapaaehtoisten, järjestöjen ja opiskelijoiden tarjoamaa apua voidaan hyödyntää vapaan järjestämiseksi.

5. Omaishoidon tukeminen ja sopimuksen tarkistaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten velvollisuus on valvoa omaishoidon laatua, asiallisuutta ja tasoa. Valvontaa suoritetaan muun muassa kotikäynnein ja säännöllisellä yhteydenpidolla.

Hoitajalla on oikeus saada tukea ja neuvoja hoitotyössään vaikka hoitaja ei olisikaan kunnallisen omaishoidontuen piirissä. Kielteinen päätös ei tarkoita palveluohjauksen päättymistä. Muun tuen muotoja ovat palveluohjaus, kuntoutuksen ja koulutuksen järjestäminen, virkistys, neuvonta, hoitotyötä helpottavien tarvikkeiden ja apuvälineiden hankkimiseen tarvittava tuki sekä järjestöjen, vapaaehtoisten, opiskelijoiden ja seurakunnan tuottama tuki. Palveluohjaaja on säännöllisesti yhteydessä omaishoitoperheisiin tukeakseen omaishoitajaa.

Sopimus tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Tarkistus tehdään aina omaishoidettavan hoidon tarpeen tai muun tilanteen muuttuessa. Omaishoidon tukea tarkistaessa kartoitetaan ovatko omaishoitajan antama hoito ja muut mahdolliset tukipalvelut riittäviä. Tarkastuksen yhteydessä päivitetään hoito- ja palvelusuunnitelma ja pyydetään tarvittaessa uusi lääkärinlausunto.

Omaishoidon tuen ja hoitopalkkion tarkistusta ei tehdä tilapäisistä muutoksista johtuen, kuten päivähoiton, koulun tai päivätoiminnan loma-ajoista johtuen.

6. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Omaishoitosopimus voidaan irtisanoa kunnan puolelta päätymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua ja omaishoitajan irtisanoessa yhden kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden ja turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.

Omaishoitolaissa ei ole määritelty erityisiä irtisanomisperusteita. Omaishoito tuen sopimus voidaan irtisanoa, jos hoito ei enää vastaa hoidettavan etua ja vaarantaa hänen terveyden ja turvallisuuden. Omaishoidon tuen sopimus voidaan irtisanoa myös, jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoitajan terveyden tai turvallisuuden tai jos hoitaja ei sovellu enää omaishoitajaksi. Suullinen irtisanominen vahvistetaan kirjallisesti siten, että toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta tehdään hoitajalle päätös ja hoidettavalle tehdään päätös omaishoidon tuen päättymisestä. Mikäli omaishoidon tuen sopimuksen irtisanomisperusteena on hoitajasta johtuvat syyt, on hoidettavalle mahdollista jatkaa omaishoidon tuen sopimusta korvaavan omaishoitajaksi soveltuvan henkilön kanssa.

Ennen kuin kunta irtisanoo sopimuksen kuullaan hoidettavaa ja omaishoitajaa. Jos hoidossa on havaittu puutteita, ja ne voidaan korjata, voidaan antaa määräaika puutteen korjaamiseen. Hoidossa havaittu puute voi olla hoidettavan laiminlyönti tai sitoutumattomuus hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovittuihin asioihin.

Määräajaksi tehty sopimus lakkaa ilman irtisanomista määräajan päättyessä.

Kun tuen edellytykset lakkaavat pysyvästi, omaishoidon tuki maksetaan korkeintaan muutokkuukauden loppuun. Omaishoitosopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito käy hoidettavan terveydentilasta johtuvista muutoksista tarpeettomaksi.

7. Voimaantulo

Omaishoidon tuen myöntämisperusteet tulevat voimaan 1.7.2013. Voimassa olevat vanhat sopimukset tulee päivittää vuoden 2013 aikana noudattamaan Siilinjärven kunnan omaishoidon tuen myöntämisperusteita ja yhteistä käytäntöä.